

Kungl. Värmlands regementes Museum.

Trossnåsminnen

FRÅN 1880- OCH 1890-TALEN / MED RITSTIFT OCH TEXT AV

ARTUR SVANSTRÖM

URVAL UR SAMLINGAR HOS KUNGL. VÄRMLANDS REGEMENTE
OCH FRU GERDA LETTSTRÖM, FÖDD SVANSTRÖM

Artur Svanström: TROSSNÄSMINNEN

TROSSNÄSMINNEN

FRÅN 1880- OCH 1890-TALEN / MED RITSTIFT OCH TEXT AV

ARTUR SVANSTRÖM

URVAL UR SAMLINGAR HOS KUNGL. VÄRMLANDS REGEMENTE

OCH FRU GERDA LETTSTRÖM, FÖDD SVANSTRÖM

INTRODUKTION

TROSSNÄS FÄLT, den idylliska lägerplatsen vid Norsälvens strand, den enda av de gamla övningslägren, som bar namnet »fält», var det värmländska krigsfolkets mötesplats från år 1834 till och med år 1912 — under nära 70 år för både »de blå» och för »grönjägarna», de sista tio åren ensamt för de blå.

Här i en leende natur levdes krigarliv i sommartid under tidens former, som voro helt olika vår tids. Här frodades ett glatt och otvunget kamratskap fritt från varje tanke på totalt krig och folkhat. Här blev »fälte» särskilt till midsommar medelpunkten för provinsens nöjesliv — den gamla, patriarkaliska, indelta tiden, då den värnpliktiga beväringens — som av en egendomlig nyck av befolkningen kallades »ho» — övningar ännu icke togos alltför allvarligt, och då huvuddelen av stam och befäl endast gjorde ett tre veckors regementsmöte på eftersommaren. Några vinterövningar förekommo givetvis ej alls.

Med början på försommaren höllos stammens skolor och beväringensmöte. Efter det senares slut i början av juli förflöt det idylliska »mellansmötet». Då lågo endast indelta arméns skolor i tjänstgöring och bildade ett kompani under en kaptens befäl. Därpå följde regementsmötet.

Trossnäs fält med alla sina vita tält — senare baracker — bildade under några korta sommarmånader det militära livets höjdpunkt och för den delen även nöjeslivets, om man tänker på regementsmusikens konserter, den kamratliga samvaron på officers- och underofficers-

mässar och marketenterier, och särskilt midsommarfesten, vilken den tiden i regel gynnades av strålände sommarväder, med friluftsskådespel, gärna med motiv från karolinernas hjältedater och med förberedelser månader i förväg. Vem minnes icke den gamle »regementspoeten» Hugo Falks roll vid detta högsommarfirande!

Och kring militärlägre, som slutligen omfattade ett hundratal byggnader, uppväxte småningom en bebyggelse med folk, som i större eller mindre grad drog sin näring från lägerlivet. Den beboddes ej sällan av original, som i långa tider voro ett integrerande inslag i sommarlivet på Trossnäs fält.

Det kan nog sägas att detta speciella Trossnäs-liv stod i sitt högsta flor under 1800-talets sista decennier. Kamratlivet och den originella omgivningen gav dåvarande löjtnanten Artur Svanström överflödande stoff att med ritstift och penna fästa detta militärliv i skämtsam form på papperet. Han gjorde det med sådan träffsäkerhet och en så glänsande humor, att hans verk — ett tiotal album — står såsom ett stiltroget monument över militärlivet under dåtida idylliska förhållanden, om vilkas bekymmerslöshet det nu uppväxande släktet har svårt att göra sig en föreställning, men om vilka en äldre generation ännu med ett visst vemod kan säga — ja, så var det! — Måhända med en tanke på Lotta Svärd i »Fänrik Ståls sägner»: »Något tålde hon skrattas åt, men mera hedras ändå».

Föreliggande bok innehåller ett urval av Svanströms teckningar och av hans därtill fogade förklaringar till de dråpliga bilderna. Urvalet

bland denna mångfald av karakteristiska teckningar har icke varit lätt, men det är min förhoppning, att detta urval dock kan ge en uppfattning om de värmländska fosterlandsförsvararnas dagliga liv såsom det på 1880- och 1890-talet tedde sig för den flitige tecknaren — och för hans kamrater med honom. Han har på ett sällsynt lyck-

ligt sätt förenat en skarp och humoristisk iakttagelseförmåga med möjligheten att ge sina avritade »gubbar» porträttlikhet.

De följande bilderna må tala för sig själva.

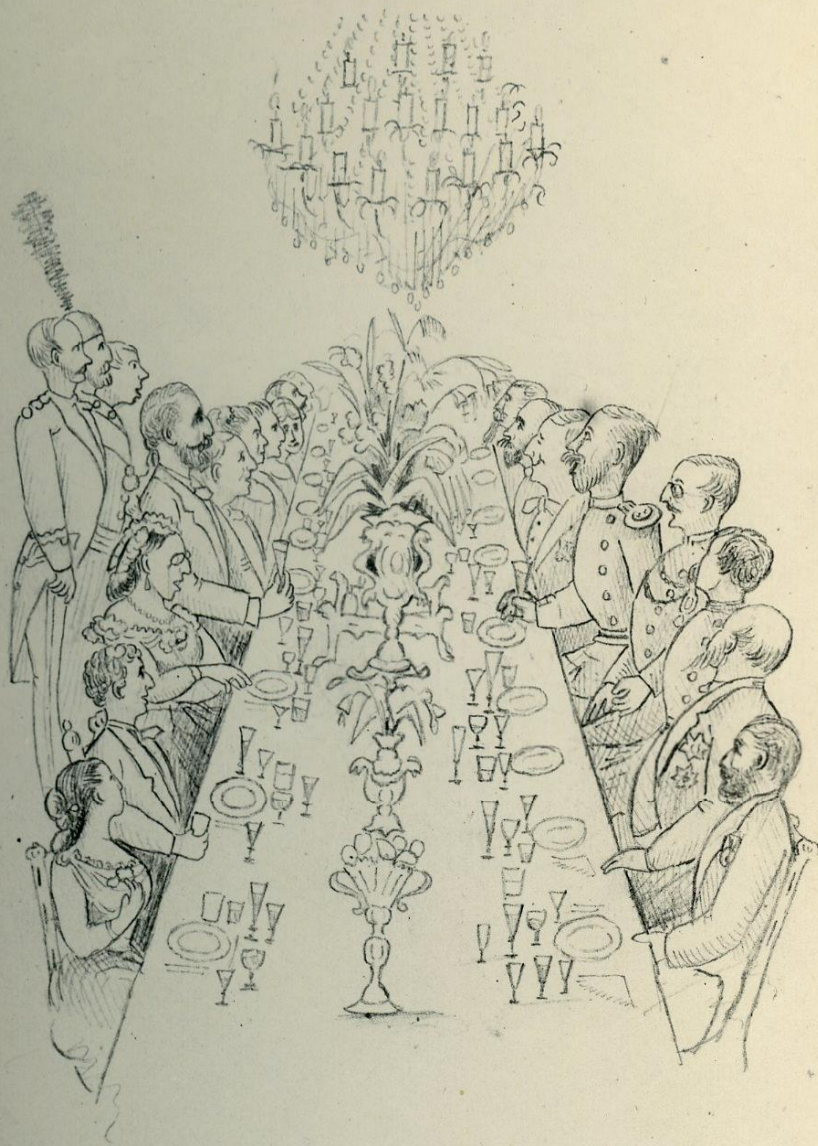
Stockholm i augusti 1952

ERIK ZEEH

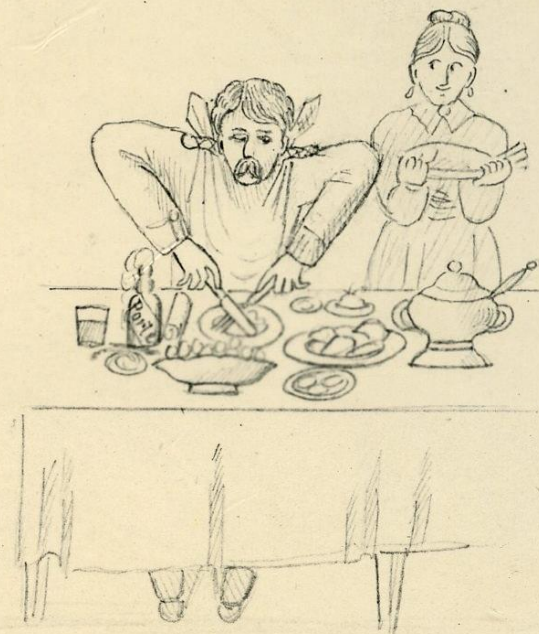

ARTUR SVANSTRÖM

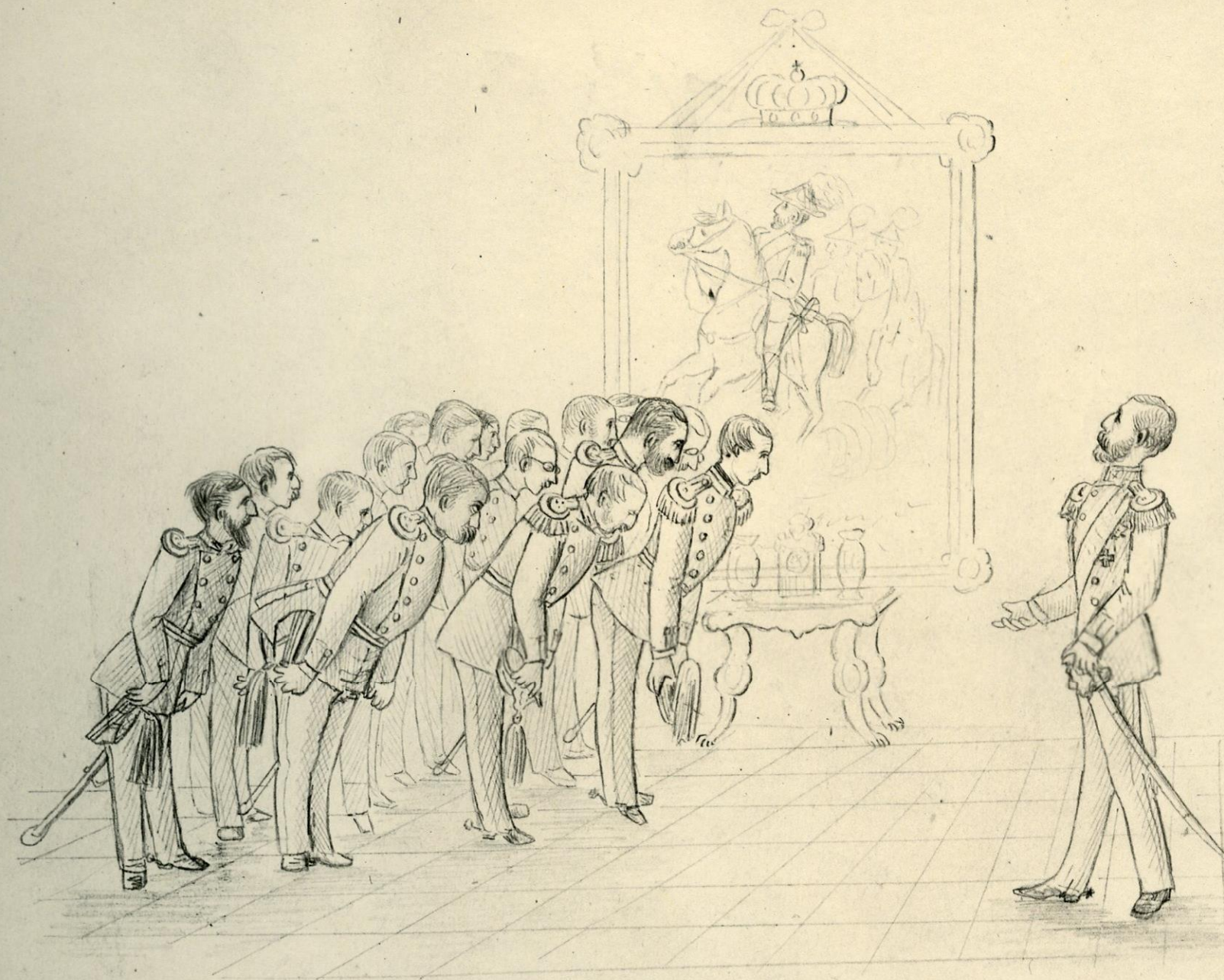
föddes 26/3 1852 och var son till kronofogden Per Eric Svanström och hans hustru Sally Lampa. Han blev underlöjtnant vid Kgl. Värmlands regemente 1873, löjtnant 1881, kapten 1895 och major 1904. Han tog avsked 1905 för att bli syssloman vid Karlstads lasarett. Han avled i Karlstad 3/3 1947 och var då svenska arméns äldste officer. — Han var gift med Anna Kraft, dotter till prosten Ulric Kraft. Makarna efterlämnade som enda barn dottern Gerda, gift med överintendenten, bankdirektören Harald Lettström.

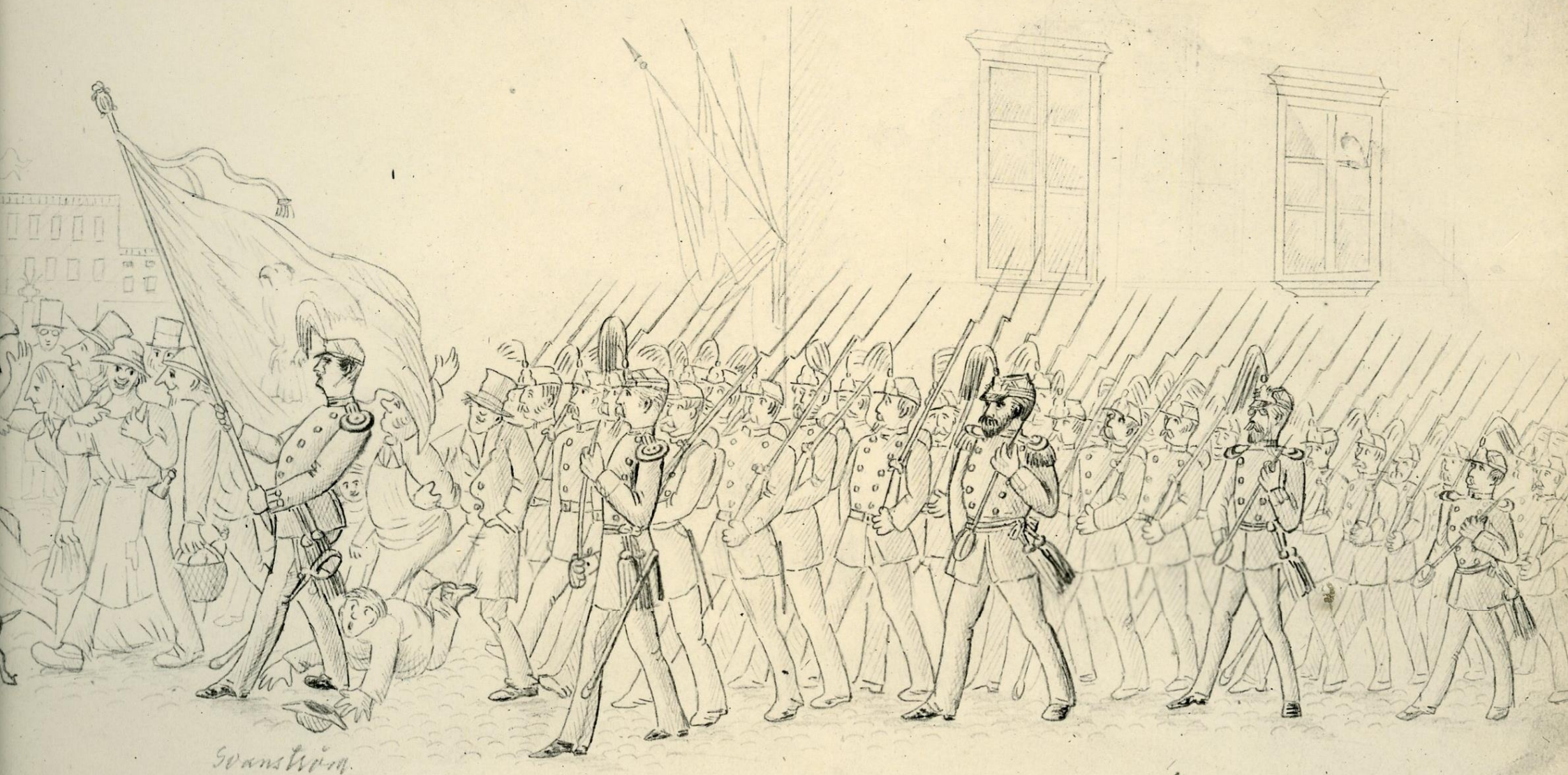
"Pilgrist" intressant
(Lindblad Taffeln å Drottningholm)

"Öberg" lägger förut god grund

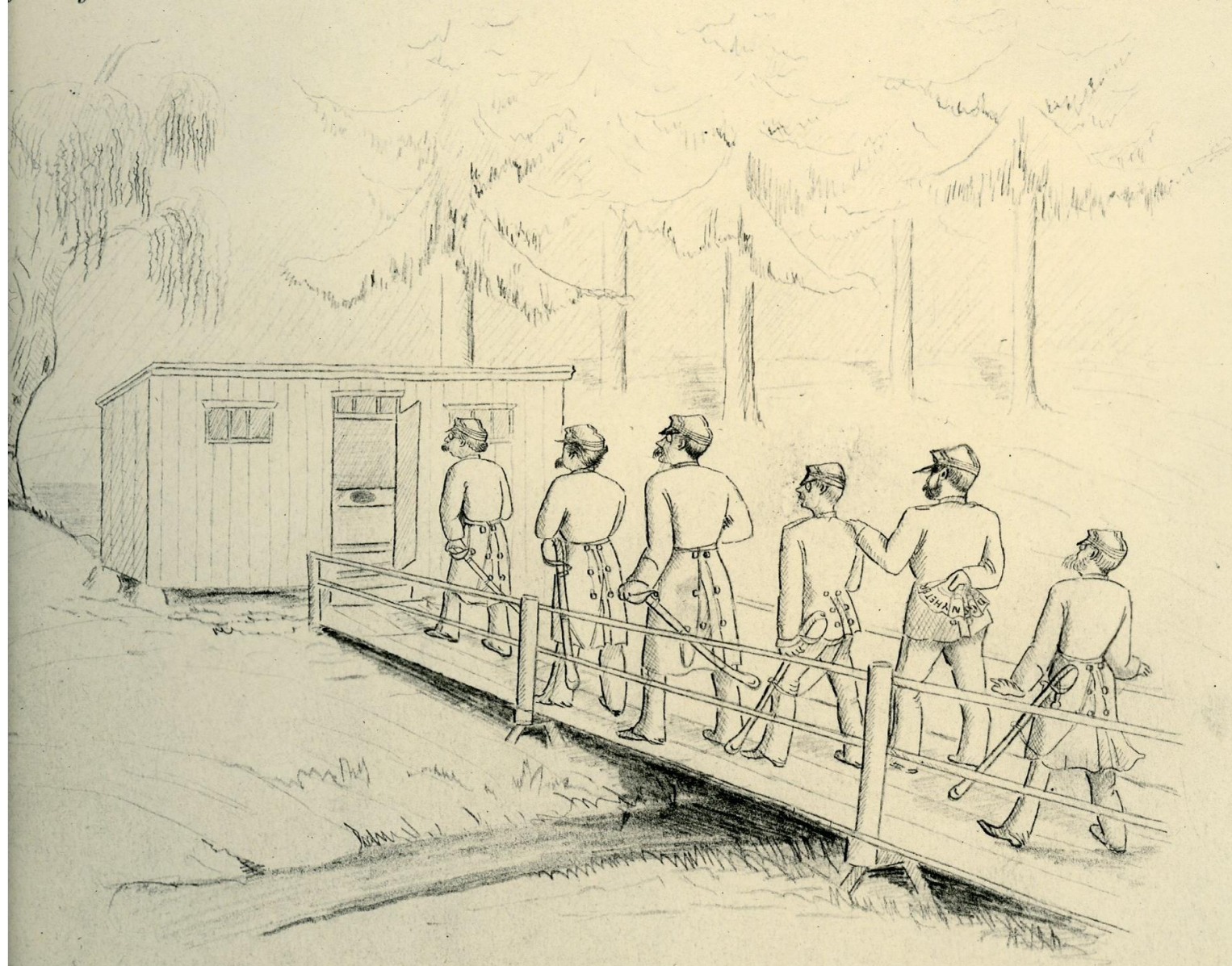
Uppvaktningen den 1 October, en corps.

Inmarschen i Stockholm den 1 Oct.

BILDER UR GAMLA OCH NYA HISTORIEN 1882

1. "Templerrarnas", "Johanniternas" och "Svärdbrödernas" Riddare-Ordna i, 12te århundradet grydde för Påvestolen
y morgonrodnad.

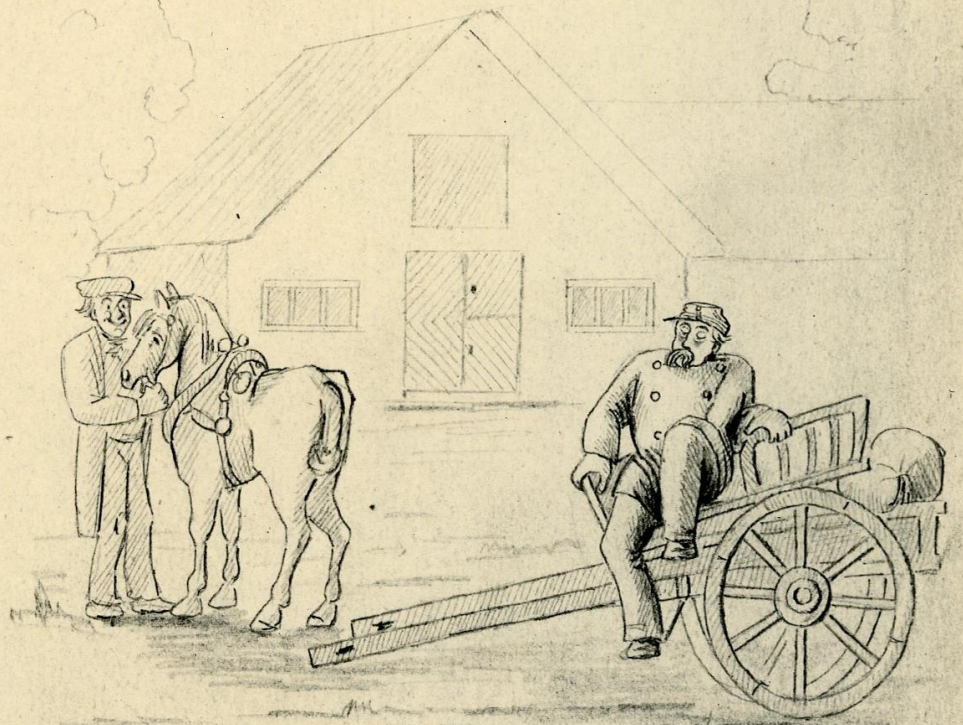
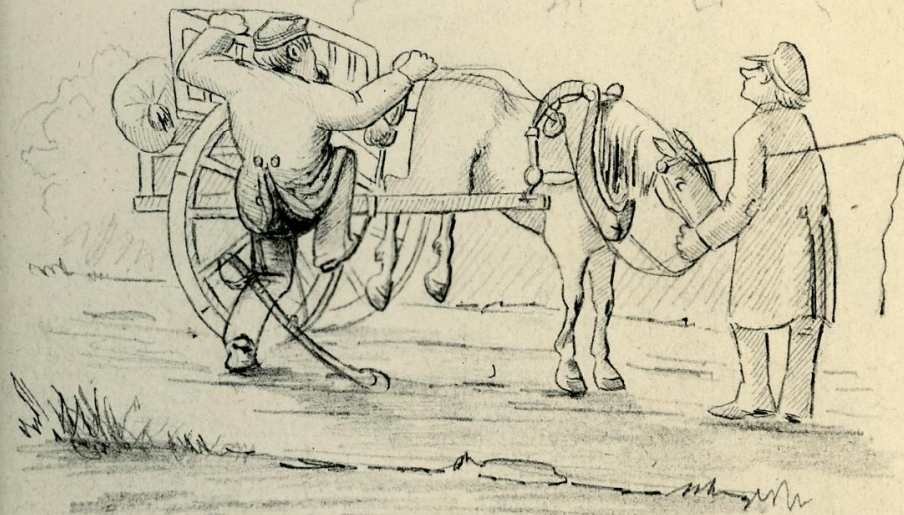
Kaptenernas rund (kl. 9 f.m.)

11
"Carbonari"

Löjtnanternas rund. ("En Tyst.")

Napoleon öfvergifver armén vid Vilna.

(Under Corpsen A² reträtt mellan Kathrineberg och Tillberg.)

Isidor, för att spara sina fortkonstledamöter, lägger beslag på en "bondkamel" med vidhängande "rapphöna", hvarvid "Grälle" visar tecken till fiendtlighet.

Anlånd utan äfventyr till Apstin, låter han, som en försiktig general, spänna i från vid stallet, och årtuger sig sedan med bibehållen äro försiktigt ur "chäsen".

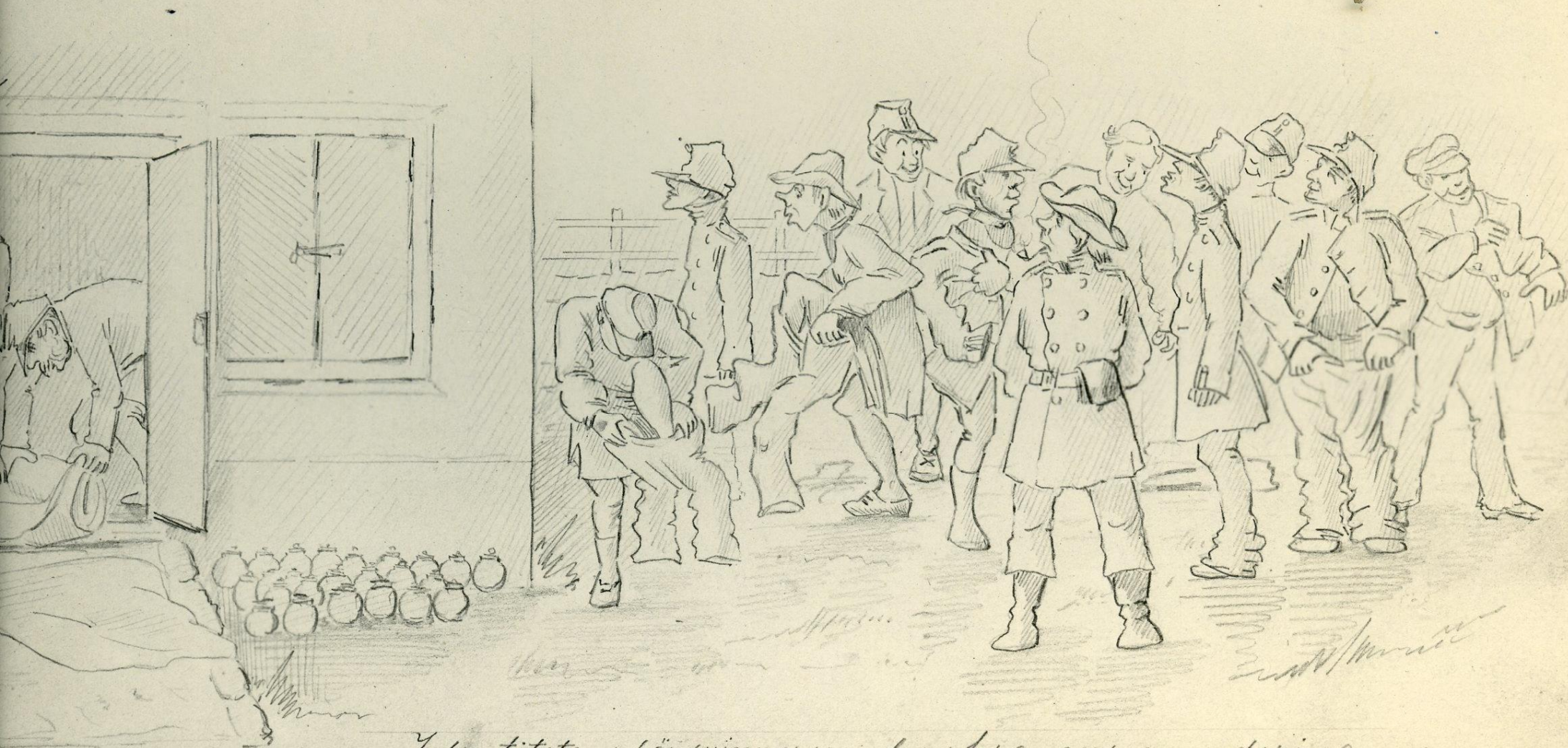
BEVÄRINGSLIV 1884

"Nu kommer ho!"

Vid ankomsten till "Fältet" är stämningen något tryckt.

Identiteten försvinner under kronans mundering,
och man utgör, menskligt att se, endast — ett nummer.

Ett visst själfmedvetande gör sig smärningom gällande.

Medaljenes framsida.

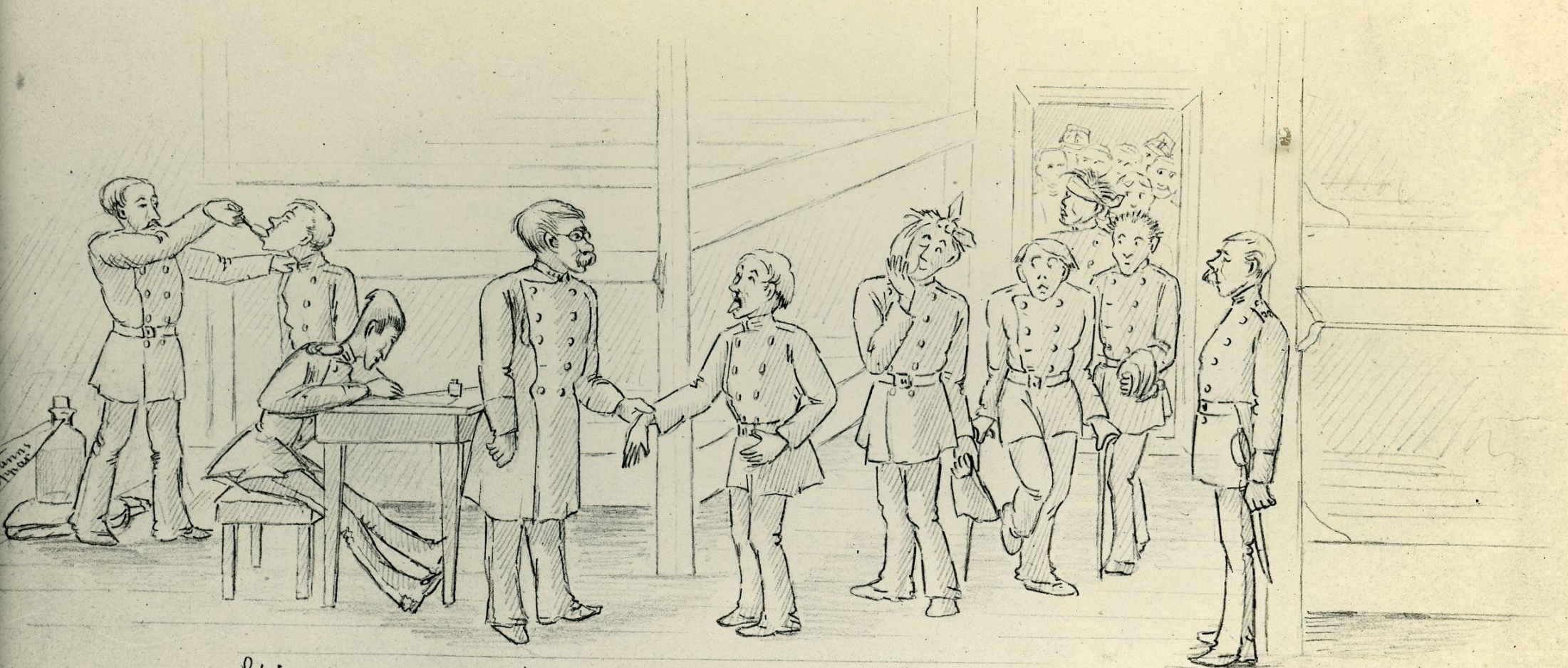
"Sven Dufvas" metod begagnas ännu med en viss förkärlek.

Första skottet visar en afgjord verkan — kakåt.

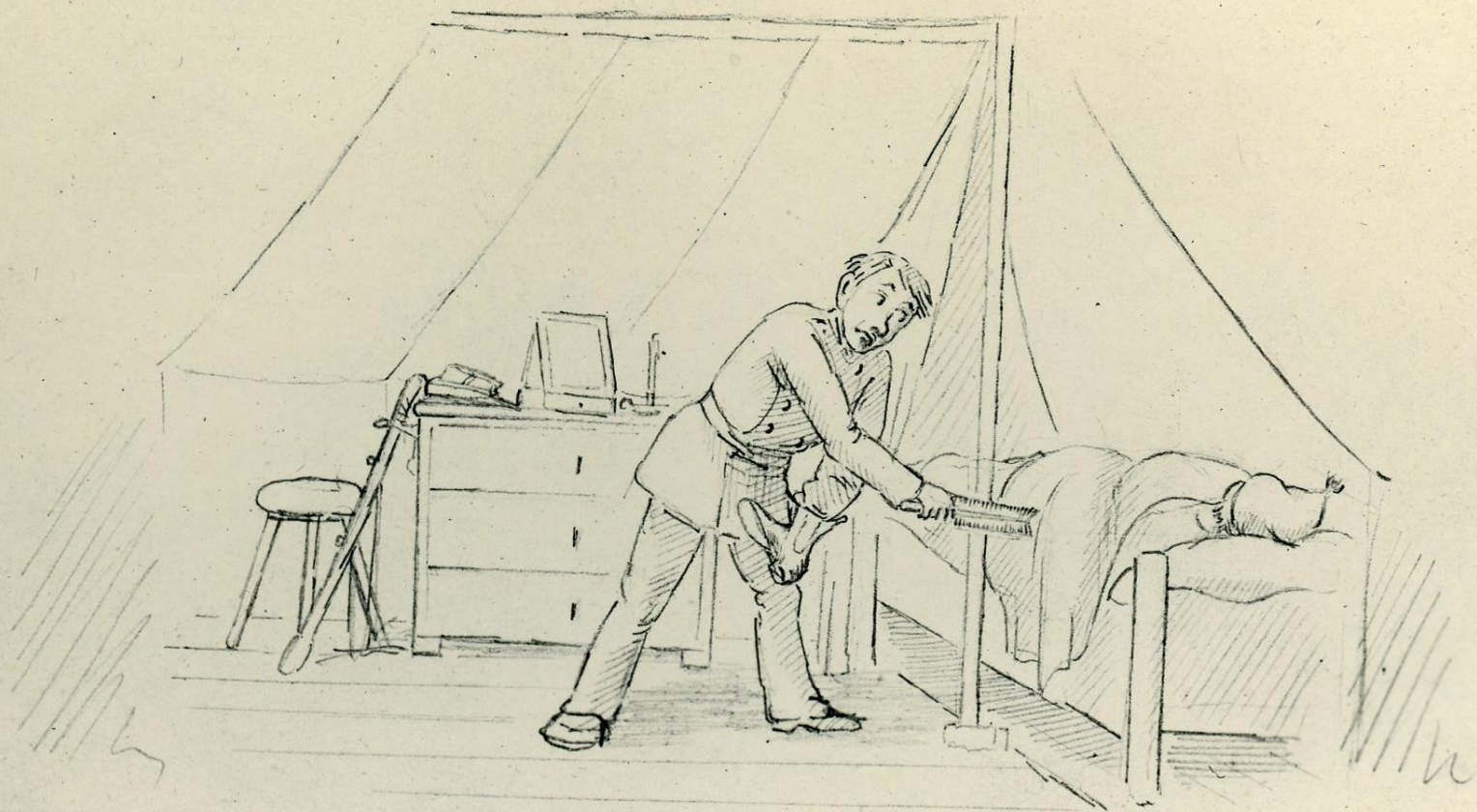
Om staternas välfärd hänger på jämvikten i Europa — så måste balansgång
 tilltänkt öfvas inom de mindre, och hoppet grundas på — equus gymnasticus.

Shym.

W-m

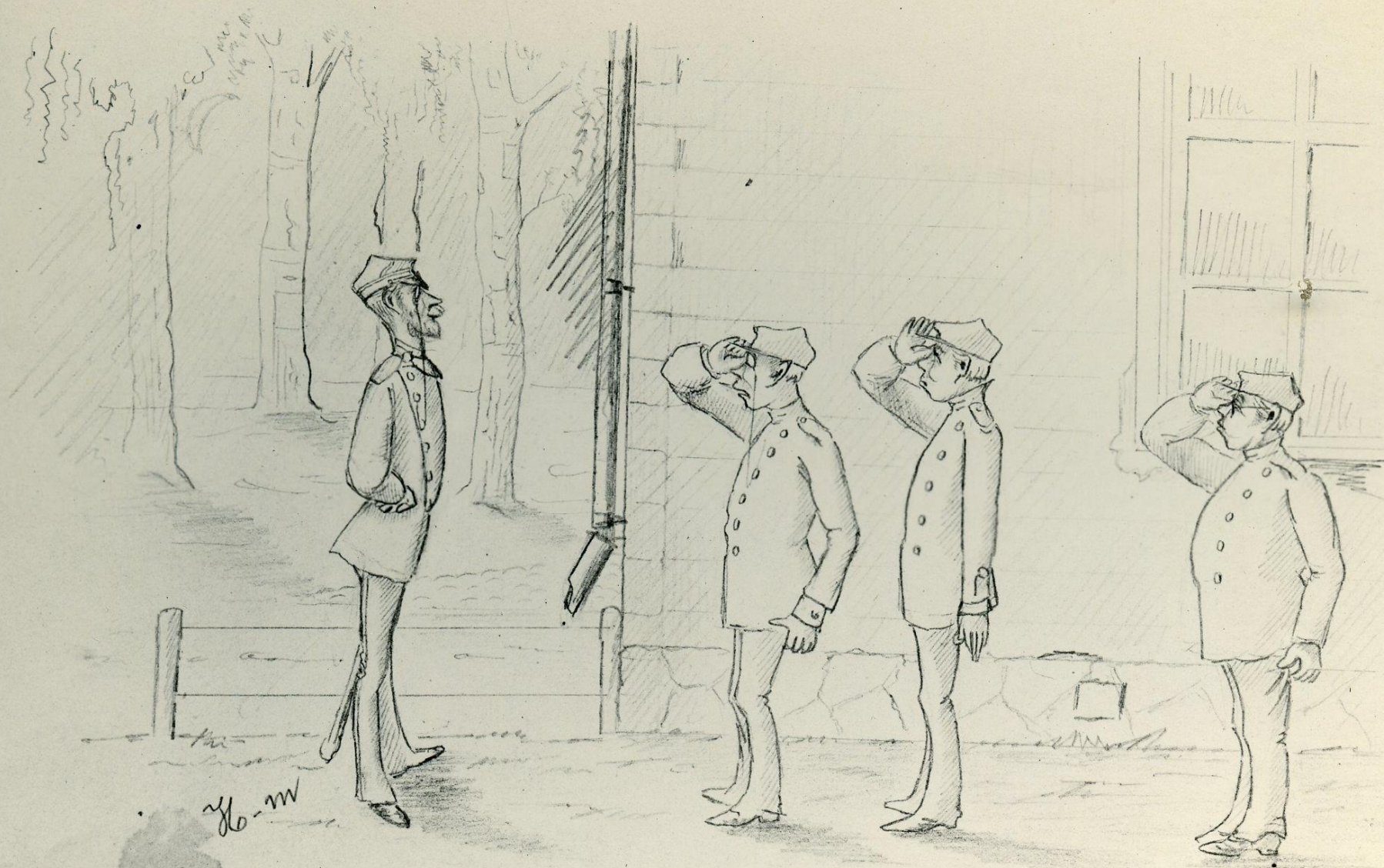
Marodörer.

Ett "nödvändigt ondt," som i synnerhet om morgnarna har en
 obehagligt sätt att störa med sitt: "nå'gum kan får so'fve nå' län'ger mi' nå'

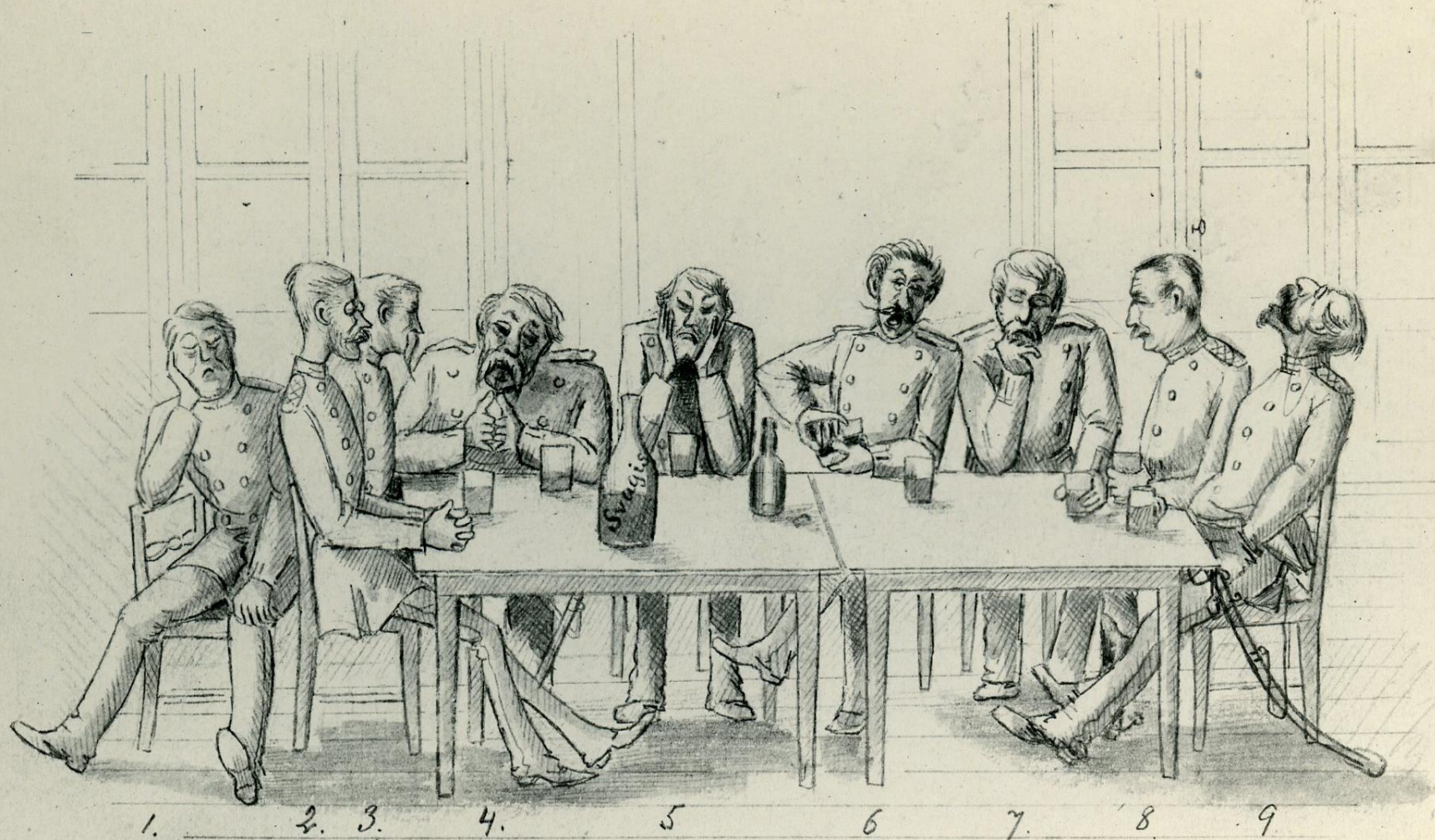

Herrbeväringar på "bondpermission"

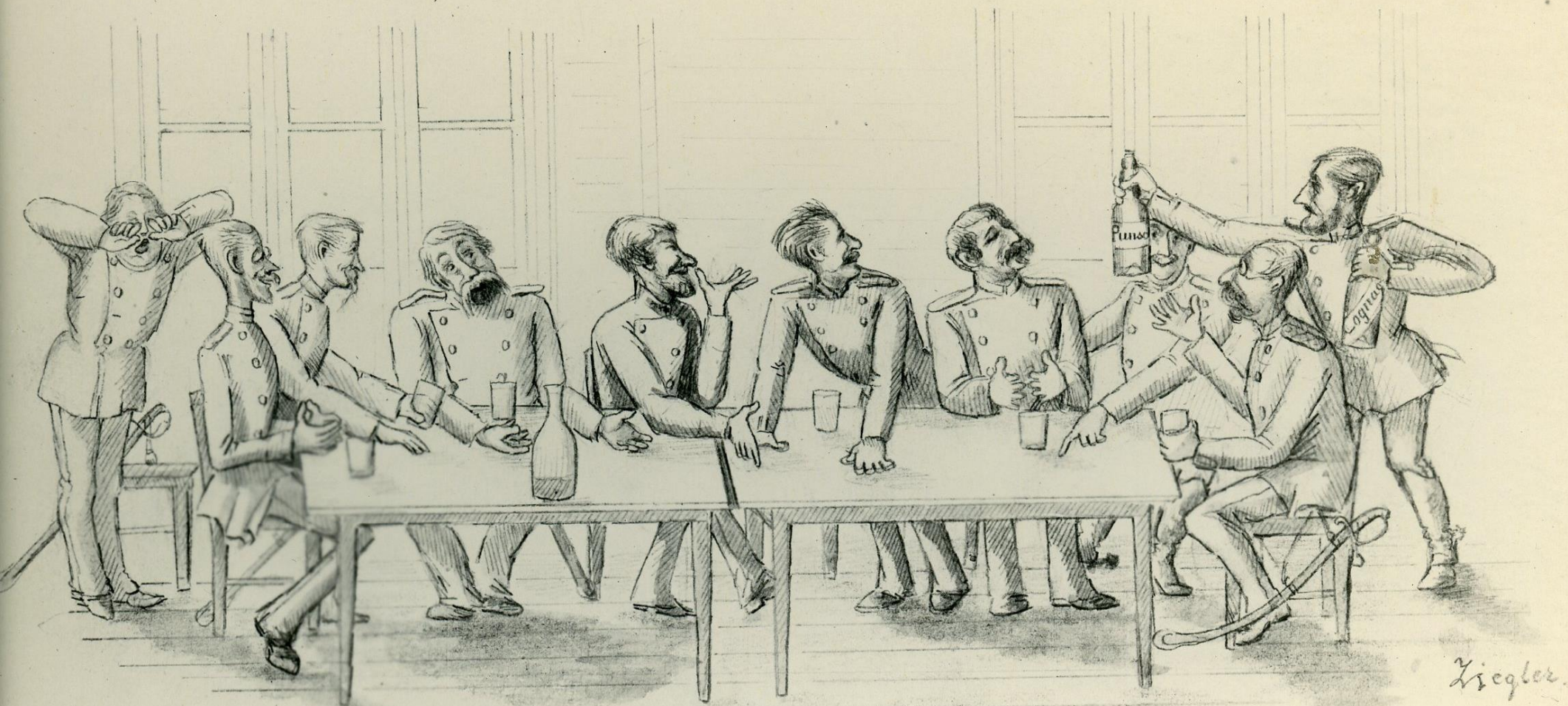
Obetäglig öfverraskning.

FRAMTIDSBILDER FRÅN NYKTERHETSMÖTET 1886

"Svargicka gör ingen glad!"

se sid 55

"Händelsevis" hittas en butelj Punsch. (Straffbart)

FRAMTIDSBILDER FRÅN NYKTERHETSMÖTET 1886

I bivacken vid Grimstorp
(Efter en glad afton hos Bohuslänningarne.)

43

— Å Fanjunkarn vakar!? — Hvarr saar äär mitt tält?
di ä ju så görb-de lika allihop! —
— Fanj: — Till venster, Löjtnant! —

— Ja, tae mej tuusan kinde jag inte troo att
det va a a till höger!! —

«Överstelöjtnant Malmborg, nyss förordnad till chef för Krigshögskolan, förde, eftersom överste Falk var stridsdomare, befälet över regementet. Sista kvällen utgick en hemlig order att officerarna, beväpnade med bågare och lykta, ty natten var mörk, å utsatt tid och plats skulle samlas för avskedstagande.

1 Löthner,
2 Edgren,
3 Öman,
4 Blüm,
5 Koch,

6 Kuylensstjerna,
7 Afzelius,
8 Ziegler,
9 Hederström,
10 C. H. Nisbeth,

11 Oldevig,
12 Falk,
13 Malmborg,
14 Uggla,
15 Söderhjelm.

En liten picknick i Fimmerstaskogen. (Afskedshippa för t.f. Rgt: Bes. Mbg. 51.

Leve Regimentsbefälhavaren!!

Namnförkortningar

Aus.	A. Arelius	H-m	Hederström	Bbg.	Blidberg
A-k.	Arlmark	H*	Høylenstjerna	N-dt	Nordenfeldt
Bgw.	B. Berggren	L-ll	Laurell	O-g	Olderwig
B-m	H. Blum	L-ke	Lagerbjelke	Im	Ivanström
C-k.	Carlmark	Lgn.	Lagergren	Isn	Ivensson
C-n.	Edgren	Lsn.	Larsson	Lhjm.	L. Löderhjelm
F-d.	Flectwood	Lhjm.	Leijonhjelm	J-ll	K. Nilse
F-k.	H. Falk	Lnr.	Ligner	W-m	Waldenström
H-d.	Hård	Lbg.	Lindberg	L.	Liegler
H-r.	Hammar	N-w	O. E. Nygren	Ö-n	Oman
Lhk	W. Lilliehöök	L-cr	Löthner		

SMÅTT OCH GODT 1887

Berggren och Lagerbjelke hade fått ett kinkigt uppdrag nämligen att följa och kontrollera några spaningspatruller. De voro mindre lämpliga för uppdraget i anseende till bådass ringa fortkomstmöjligheter. Nu skulle emellertid den s. k. Äfjan (tillflödet till Norsselfven mellan Nors kyrka och prestgård) öfvergås, men som spången var något bristfällig, syntes dem risken väl stor, helst den förre av dem hade cirka 100 kilo netto att bära på och den senare var behäftad med s. k. torgskräck och därjämte en oövervinnelig motvilja mot allt vad broar heter. Nu voro goda råd dyra. — Till undsättning kom lyckligtvis en pojke med en eka på elven. Instuvningen försiggick icke utan svårigheter och många överhalningar, och slutligen bar ej bättre till än att ekan körde på grund midt i farvattnet. Som pojken ej var i besittning av nog många hästkrafter för att klara skivan, måste hjälpmaskin tillkallas från närmaste post.

Frå "försigtiga generaler".

Övningar i avståndsbedömning kunna bedrivas på mångahanda sätt såsom framgår av bilden. — De mindre säkra sneglade gärna i protokollet över adjutantens axel för att möjligen få någon ledning för sitt omdöme. Andra roade sig med att singla fem-öringar i ett sprucket kärl utan känd ägare, men Hammar, som just då experimenterade med sin senaste »upppfinning,» en avståndsmätare, gick helst avsides, djupt föraktande den primitiva ögonmåttsmetoden.

På afståndsbemörning.

Huruleds en ostörd frid hvilat
öfver officersbaracken N: 2.

Törst, kl. 5 fm: slår skivan ner i № 6 (allmän uppristande)

LIKT OCH OLIKT 1888

1 Lagergren,
2 C. H. Nisbeth,
3 T. Berggren,
4 Fr. Löfgren,
5 Laurell,
6 Helm. Falk,

7 Lindberg,
8 Leijonhjelm,
9 Svanström,
10 Öman,
11 Löthner,
12 Kuylenstjerna,

13 Ziegler,
14 Hård,
15 Nordenfeldt,
16 Larsson,
17 Oldevig,
18 Hederström.

En [mundtlig] skärmytsling vid Eda skans,
der en viss kapten "håller sig."

Se sid. 44

"Marock-forcé" till Charlottenbergs Bruk, der "fest-kokföda" intages.

Osäkerheten efter revolverns införande vid armén var, som bekant, ganska stor. Herrar olycksfallsförsäkringsagenter (bland dem Ziegler) hade då goda konjunkturer. När de beridna officerarna hade sina övningar, var faran särskilt överhängande — fast mest för hästarna. Hederström, som väl den tiden aspirerade på »guldfransarna» och under mötet höll sig med hyrd häst, idkade t. o. m. privata skjutövningar nattetid.

Med utdelningen af de nya revolverarna inträder ett visst osäkerhetstillstånd, abstrande, nervositet, misstänksamhet och benägenhet för olycksfallsförsäkring.

Salig "Bellmans" vedermödor.

Se sid. 46

Under befälsmötets övningar i bevakningstjänst blevo merendels några officerare till överlopps och användes dessa avundsvärda som kontrollanter, men kallades av de mera aktiva »ledighetskommittén». Att fåfäng gå lärer mycket ont är ju en gammal vishetsregel och under ledigheten tog man sig nog en och annan frihet, förstås. — På Lillnors gästgivargård fanns godt öl. Dagen var varm och törsten kronisk. Man kunde väl inte gå förbi utan vidare. — Men se händelsen var att i närheten låg en mottagningspost, Alltså — halt! — Ingen parlamentering hjälpte utan »ledighetskommittén» fick vackert följa med till fältvakten, under åtskilliga försök till flykt.

II. "Ledighetskommitén" besluter sig för att gå och dricka öl på Lillnors gästgiveri, men blir genast misstänkt vid en mottagningspost.

Mollagn. post

L-ll
C-g
A-ll
L-m
F-ll
Som neutralitetsförklaringar sällan respekteras, så måste man, ledsamt nog, begräma sig, att följa med till fältvakten.

Huruledes man gör ett listigt försök att undkomma.

Hela lägret genljöd av övningshurrarop och »gu'da'general», ty högst-densamme var väntad, och ingenting fick klicka vid mottagningen, förstås. Under tiden gick Berggren som dagkapten omkring och oroade posterna med sitt »gu'da'beväring», och njöt obegripligt av att bli tagen för generalen i egen hög person.

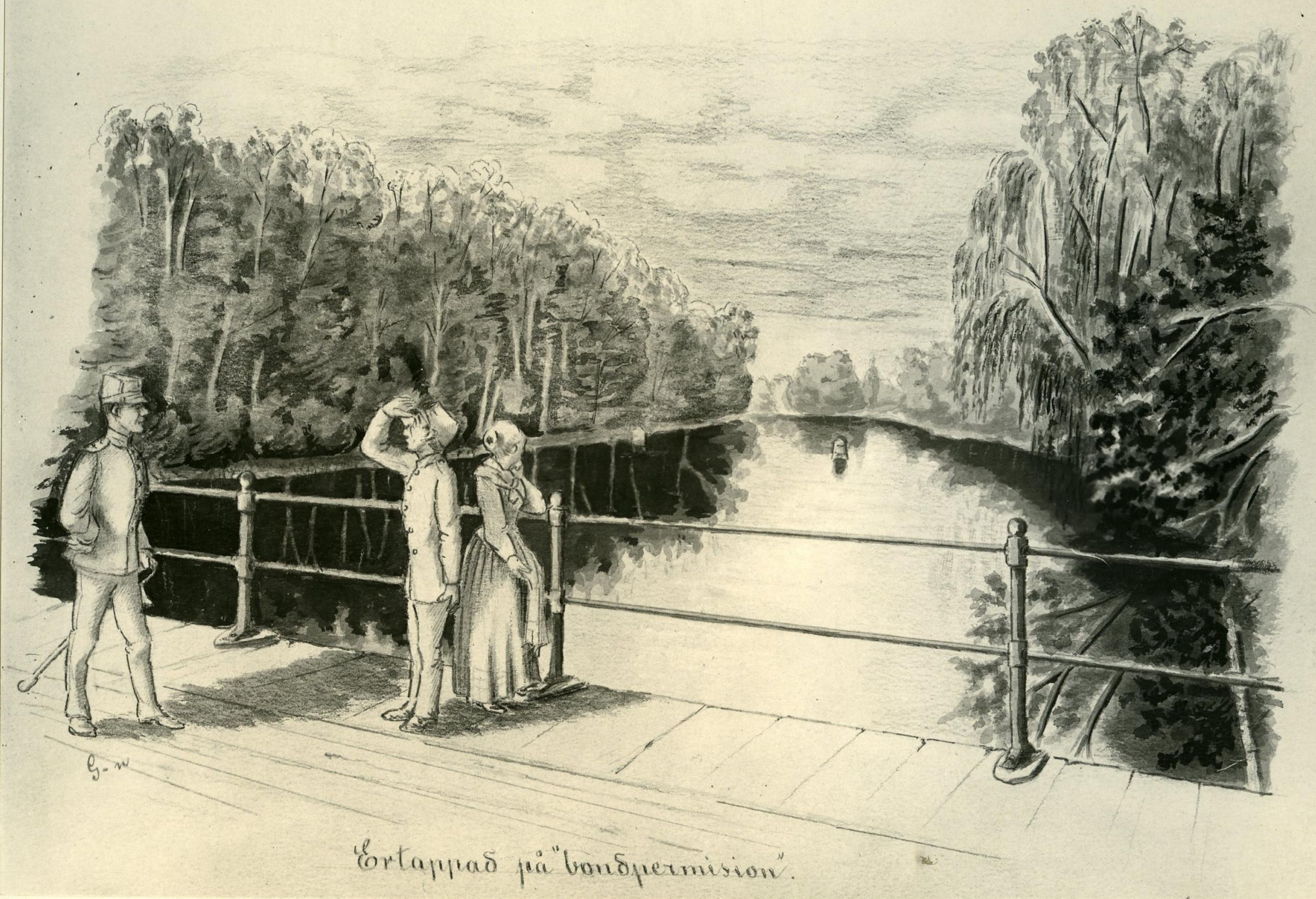

Folkliq i Hildelund.

III.

Direktionsförändring. — Svängande flygeln anställer stor panik. —

Fortsatt på "bondpermision".

GAMMALT OCH NYTT 1891—1892

Astronomi

Astronomiska

Studier till Trossnäs horisont.

I. - Sommarsolstånd

(Vis Hildebrand)

Vårdagjemning.

(Rekruternas "egen potatis")

II.

Köstdagjemning.

IV. Fiskarnes "Vännskrets".

Lagergren, som 1892 var 43 år, men alltjämt löjtnant, hade länge känt sig mogen för de tre stjärnorna — och en behagligare tjänstgöring. Den lede frestaren intalade honom då att om han sedan Edgren ryckt upp till kapten, avsade sig lönen, 1200 kr, skulle han åka med »på hundsvotten» som kapten i regementet.

Frestelsen blev honom för stor, och en annan lyckliggjordes med de 1200 kronorna.

Orions stjernbild

Lgn.

"Vid eo meliora proboque,
deteriora sequor."
Virgilius

(Mellan ledare frästare och en god genius.)

| De sid. 30 |

"Krigarliv i Sommartid"

12.

Ett kavallerianfall mot reserven.

Bivacken vid Lersäter

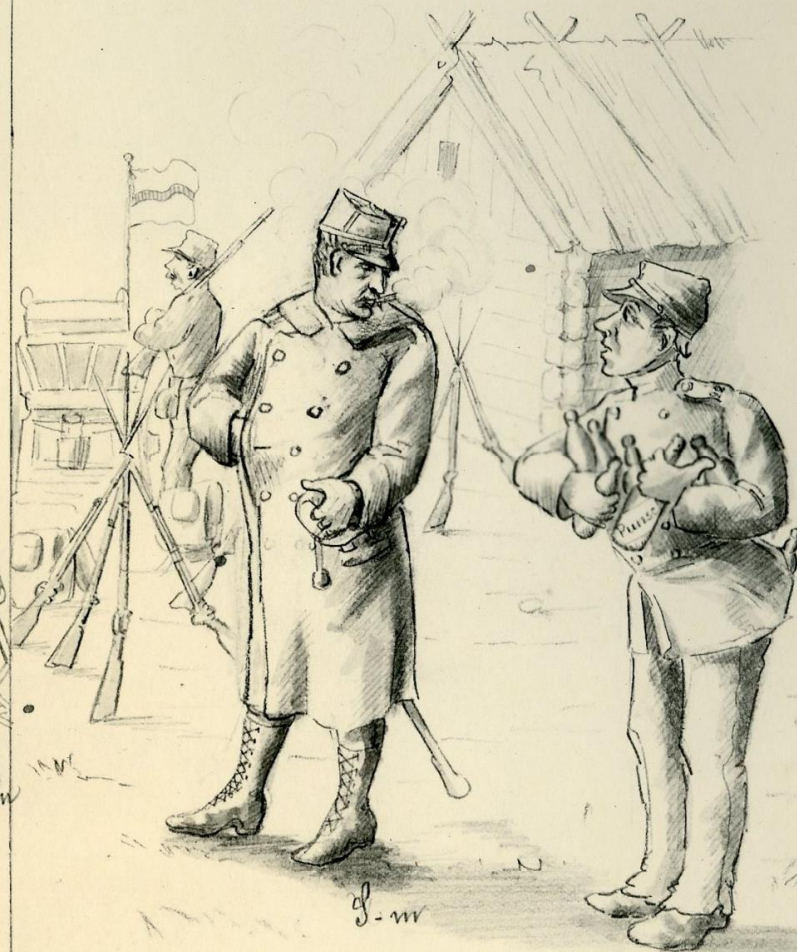

*Per Svensson i Lersäter: Jaggu ä dä Öman på Aperte! - Hua less står
det te mä Patron!?*

När »kafftin» på Jösse komp. Nordenfeldt i bivacken kallade på sina subalterner, visste man ungefär vad det gällde. Det kallades: »läsa kartan» och var en angenäm tjänstgöring efter dagens strapatser.

Förberedelser till strid.

"Löjtnant'n skull gå te kafflin, ännu me ett."

Se sid. 28

Nattstris

B-m

O.

Röjtnanten: "Hvad har du i korgen Jägare?" Jägaren: "Proviant åt Löjtnanten, som ligger på fältvakt." — Röjtnanten: "Drumslagare!" — detta ä' din fånge; men håll framför allt ögonen på korgen der, förstår du!" — Drumslagaren: "Skä' ske Löjtnant!" —

En påhelsing vid fiendens "Beredskap".

(Patrull)

Berggren, som av förklarliga skäl icke var så marschfärdig i benen, älskade icke fältmarscher och sackade vanligtvis så småningom av ner åt kön. För att han inte skulle bli av med kompaniet, kommenterade han slutligen halt, och knogade åter upp i teten. Men situationen blev snart igen den samma — och så blev det åter halt. — Under rasten var han i alla händelser borta.

Bgm

T quen'en

su sid. 28

Tio minuters rast

Bgn.

se sid. 28